

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЖАРГОНІЗМІВ І СЛЕНГІЗМІВ У СЕРІАЛІ «КЛАН СОПРАНО»

У цій роботі проаналізовано особливості перекладу жаргону та сленгу в серіалі «Клан Сопрано» в аудіовізуальному контексті. Дослідження фокусується на тому, як засоби усної комунікації, інтонація, культура персонажів та візуальні елементи впливають на вибір перекладацьких рішень. Розглянуто шляхи адаптації діалогів до української аудиторії з урахуванням жанрових особливостей кримінальної драми та культурної специфіки італо-американської мафії. Особливу увагу приділено синхронізації мовлення з відеорядом, стилістичній відповідності образів, а також передаванню гумору, агресії та емоційної напруги через репліки персонажів в українському дубляжі.

Ключові слова: переклад, жаргон, сленг, дубляж, культурна адаптація, аудіовізуальний переклад, Клан Сопрано.

This study examines the peculiarities in rendering slang and jargon in The Sopranos within an audiovisual context. The research focuses on how spoken interaction, intonation, character background, and visual components influence translation strategies. It explores approaches to adapting dialogues for Ukrainian viewers, considering the genre conventions of crime drama and the cultural nuances surrounding the Italian-American mafia. Special attention is given to speech-to-image synchronisation, stylistic coherence of character portrayal, and the transfer of humour, aggression, and emotional intensity in the Ukrainian dubbing.

Key words: translation, jargon, slang, dubbing, cultural adaptation, audiovisual translation, Sopranos.

Мова є динамічною системою, що постійно зазнає змін під впливом соціальних, культурних і історичних чинників. Одним

із проявів її варіативності виступають жаргон і сленг – форми мовлення, які виходять за межі літературної норми та відіграють важливу роль у соціолінгвістичній взаємодії. Незважаючи на часте ототожнення цих понять, між ними існують суттєві відмінності. Обидва явища порушують норми стандартної мови, створюючи неформальний стиль комунікації, однак мають різні функції та сфери вживання.

У словнику лінгвістичних термінів під ред. Д. Ганича та І. Олійника термін «жаргон» визначається як сукупність лексичних одиниць, притаманних певним професійним або соціальним групам, зокрема морякам, художникам тощо [2]. В англійських джерелах поняття «сленг» часто ототожнюється з «жаргоном» або «арго», що додатково ускладнює чітке розмежування між ними. Українська дослідниця Л. Ставицька акцентує увагу на принциповій різниці між цими явищами, підкреслюючи, що «жаргон» історично пов'язаний із вузьким колом носіїв та обмеженим семантичним полем [3]. Жаргон забезпечує неформальне вираження думок, передавання емоцій, гумору або іронії, а також служить засобом самоідентифікації у межах певної спільноти.

Особливим різновидом жаргону є професійний жаргон – специфічна лексика, що використовується представниками окремих фахів або соціальних груп. Такі одиниці, зазвичай, мають стилістично нейтральні синоніми в загальноживаній мові, однак завдяки своїй експресивності, стислості або образності, вони стають ефективним засобом комунікації в професійному середовищі. Зокрема, в кримінальному лексиконі мафіозного середовища італо-американської традиції зустрічаємо такі одиниці, як: *Chadroot* – у вузькому значенні вживається як «дурень» або «простак» (українські відповідники: «бовдур», «йолоп»); *Scratch* – позначає «гроші» або «дохід» у кримінальному контексті; *Goober* – вживається для опису наївної або безглуздої особи (аналог: «тютхтій»).

Такі мовні елементи не лише слугують інструментом внутрішньогрупової комунікації, а й формують особливу лінгвістичну ідентичність спільноти. Сприйняття жаргону й сленгу в суспільстві залишається неоднозначним: частина мовців розглядає їх як загрозу мовним нормам, тоді як інші — як засіб самовираження, групової належності та створення соціального колориту.

Переклад аудіовізуальних текстів є однією з найскладніших і найвимогливіших сфер сучасного перекладознавства, оскільки передбачає опрацювання полікомпонентної структури, в якій вербальні елементи тісно взаємодіють із візуальними та звуковими засобами. Особливої складності набуває передавання жаргонної та сленгової лексики, адже ці мовні одиниці часто вирізняються високим рівнем експресивності, культурної маркованості або належать до табуьованої лексики. В аудіовізуальному контексті їхнє відтворення потребує не лише лінгвістичної, а й культурної адаптації з урахуванням жанрової специфіки та комунікативної ситуації. Ці проблеми особливо актуальні у випадку серіалу *The Sopranos*, дія якого розгортається в середовищі італо-американської мафії. У мові персонажів широко представлений специфічний кримінальний жаргон, що є ключовим маркером соціальної належності та персональної ідентичності героїв. Відповідно, недостатньо точно або надмірно буквальне передавання таких одиниць, як *saro*, *doomah*, *made tan*, може призвести до семантичних втрат і спотворення культурного змісту, зокрема у відображенні мафіозної ієрархії.

Окремої уваги потребує відтворення характерної манери мовлення головних персонажів. Зокрема, Тоні Сопрано спілкується грубою, емоційно насиченою мовою з частим використанням ненормативної лексики й інтонаційних вигуків. За надто формального або «очищеного» перекладу реплік персонажа його образ може втратити автентичність і художню переконливість. Особливе лінгвістичне та культурне навантаження мають

іронія, гумор, алюзії та внутрішньокультурні жарти, які часто важко піддаються адекватному відтворенню іншою мовою через відмінності в семантичному полі, прагматиці та фоні сприйняття. У таких випадках перекладач виконує не лише мовну, а й інтерпретаційну функцію, прагнучи забезпечити оптимальний баланс між змістовою точністю та збереженням автентичної атмосфери твору [1, с. 192].

Передавання жаргонної та сленгової лексики в процесі перекладу становить значну лінгвістичну і культурну складність, зумовлену обмеженим соціальним функціонуванням, високою експресивністю та національно-культурною маркованістю цих мовних одиниць. Часто вони не мають прямих лексичних відповідників у мові перекладу, що ускладнює завдання збереження як змістового навантаження, так і стилістичного колориту.

У низці випадків еквіваленти українською є досяжними завдяки існуванню подібних професійно-соціальних жаргонів, зокрема кримінального, який має багато точок дотику з лексикою персонажів серіалу *The Sopranos*. До таких одиниць належать, наприклад: базарити – «розмовляти»; бакланити – «брехати», «перебільшувати»; у натурі – «серйозно», «без жартів»; напруг – «ускладнення», «проблемна ситуація»; палево – «небезпечне викриття» або «ризикована ситуація». Подібні одиниці досить легко піддаються перекладу, оскільки функціонують у межах розмовного українського мовлення та є зрозумілими для глядача.

Натомість лексеми італо-американського походження, що походять із мафіозного контексту (зокрема *goombah*, *gumada*, *tanpaggia*, *biopanima*), становлять серйозну перекладацьку проблему. Вони не лише виконують номінативну функцію, а й містять глибоке емоційне, культурне або соціальне забарвлення, яке важко відтворити іншою мовою без втрати смислової глибини. Наприклад, лексема *gumada* («коханка») має виразно марковане культурне значення, що вказує на подвійні моральні

стандарти всередині італо-американської спільноти. Крім того, деякі одиниці (*statti zit', spaccone, chiacchierone*) є носіями характерної розмовної інтонації та ритміки, що вимагає особливої уваги до стилістичної відповідності при їхньому відтворенні. У таких випадках доцільно залучати елементи української розмовної або діалектної лексики, які зберігають емоційну насиченість і комунікативну функцію оригіналу.

Таким чином, переклад жаргону й сленгу в межах аудіовізуального тексту є не лише лексичним викликом, а й складним соціокультурним завданням, що потребує від перекладача високого рівня мовної інтуїції, інтеркультурної компетентності та здатності до прагматичної адаптації змісту. Успішна реалізація цього процесу полягає у досягненні рівноваги між збереженням автентичності оригінального тексту та зрозумілістю для цільової аудиторії.

Проведене дослідження засвідчує складність процесу перекладу жаргонної та сленгової лексики в аудіовізуальних текстах, зокрема в умовах культурно маркованого мовлення, властивого серіалу *The Sopranos*.

Список використаних джерел

1. Андерман Г., Діас-Сінтас Х. Аудіовізуальний переклад: Передача мови на екрані. 2009. 272 с.
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
3. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної мови. Київ : Критика, 2003.